

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 15.06.2026

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 15.06.2026

Lahden kaupungin lausunto Lahden joukkoliikenteen järjestämistapaselvityksestä

2275/00.01.02.05/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

joukkoliikennepäällikkö Terhi Koski, p. 044 716 1133

joukkoliikennesuunnittelija Timo Varshukov, p. 044 483 0105

liikennejärjestelmäinsinööri Juhana Polojärvi, p. 044 482 6402

Päätös

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa perusteluosassa esitetyn lausunnon Lahden joukkoliikenteen järjestämistapaselvityksestä.

Perusteluosa

Taustaa

Lahden seudun liikenne (LSL) on joukkoliikenteen toimivaltainen viranomainen koko Päijät-Hämeen maakunnan alueella ja se järjestää joukkoliikennettä Lahdessa, Hollolassa, Heinolassa, Orimattilassa, Asikkalassa ja Padasjoella. Maakunnan muissa kunnissa eli Hartolassa, Kärkölässä ja Sysmässä ei järjestetä LSL-liikennettä, vaan niiden joukkoliikenne perustuu markkinaehtoiisiin bussiyhteyksiin sekä valtion ostoliikenteenä järjestettyyn lähijunaliikenteeseen (litti ja Kärkölä). Liikennettä on järjestetty tilaaja-tuottajamallilla vuodesta 2014 lähtien, jolloin EU:n

palvelusopimusasetuksen (PSA) mukaiset vaatimukset uudistivat kaupunkiseutujen joukkoliikenteen. Liikenne järjestetään bruttomallilla, jossa LSL vastaa tilaajana palvelutason, reittien ja aikataulujen suunnittelusta ja kantaa lipputuloriskin.

Joukkoliikenne on keskeinen kuntien asukkaille tarjoama palvelu, joka tukee esimerkiksi seudun elinvoimaisuutta, mahdollistaa kuntien palveluverkoston saavutettavuuden ja edistää muun muassa työvoiman saatavuutta. Yleinen kustannuskehitys, odottamattomat ylimääräiset liikennöintikustannukset sekä valtionavustusten väheneminen ovat kasvattaneet joukkoliikenteen kustannustasoa. Samaan aikaan Lahden seudulla tavoitellaan 50 prosentin kasvua joukkoliikenteen matkustajamääriin vuodesta 2023 vuoteen 2035 mennessä. Matkustajamäärän voimakas kasvutavoite edellyttää huomattavaa panostusta joukkoliikenteen kehittämiseen. Talouden haasteet yhdessä Lahden seudun liikenteen joukkoliikennestrategian tavoitteiden ja kehittämistarpeiden kanssa ovat luoneet tarpeen selvittää joukkoliikenteen järjestämistapaa.

Lahden kaupunki on laatinut Lahden kaupunginvaltuuston talousarvion mukaisesti joukkoliikenteen järjestämistapaselvityksen. Selvityksen tavoitteena on tunnistaa taloudellisesti kestävä ja toiminnallisesti tarkoituksenmukainen malli joukkoliikenteen järjestämiseksi Lahden seudulla.

Selvityksen laati Sitowise Oy ja se valmistui joulukuussa 2025. Työssä tarkasteltiin Suomessa ja Euroopassa käytössä olevia joukkoliikenteen järjestämistapoja sekä arvioitiin niiden vaikutuksia Lahden seudun joukkoliikenteen, talouden ja palvelutason näkökulmista.

Taustalla vaikuttavat myös Lahden seudun strategiset tavoitteet, kuten joukkoliikenteen matkustajamäärien ja lipputulojen merkittävä kasvu, palvelutason parantaminen sekä ilmasto- ja kestävä liikunnan tavoitteet.

Selvitys

Selvityksessä tarkasteltiin kuutta erilaista joukkoliikenteen järjestämistapaa: kehitettyä bruttomallia, osittaista omaa tuotantoa, markkinaehtoista mallia, allianssimallia, nettomallia sekä kaupungin omaan kalustoon perustuvaa mallia.

Vertailussa keskeisiä näkökulmia olivat viranomaisen ohjausmahdollisuudet, kustannukset, riskien jakautuminen, palvelutaso sekä markkinoiden toimivuus.

Selvityksen perusteella kehitetty bruttomalli nousee kokonaisuutena tasapainoisimmaksi vaihtoehdoksi. Se säilyttää viranomaisella vahvan ohjausvallan joukkoliikenteen reitteihin, aikatauluihin, lippujärjestelmään ja palvelutasoon sekä mahdollistaa palvelun yhtenäisyyden ja yhteensovittamisen muiden liikennemuotojen kanssa.

Osittainen oma tuotanto voisi lisätä joustavuutta ja kaupungin vaikutusmahdollisuuksia, mutta edellyttää kuitenkin merkittäviä investointeja ja lisää kaupungin vastuuta sekä riskejä.

Markkinaehtoisen mallin osalta selvitys toteaa, että riittävän joukkoliikenteen palvelutason toteutuminen Lahden kaltaisella alueella ei olisi todennäköistä ilman merkittäviä täydentäviä hankintoja. Lisäksi palvelutaso sekä yhtenäisyys heikkenisivät.

Allianssi- ja nettomallit sekä kaupungin omistamaan kalustoon perustuvat ratkaisut sisältävät puolestaan toteutukseen liittyviä haasteita, lisää hallinnollista kuormitusta tai markkinariskejä, eikä niitä ole laajasti käytössä tai ne soveltuvat huonosti Lahden seudun kokonaisuuteen.

Lausunto

Lahden kaupunki pitää erittäin hyvänä asiana, että joukkoliikenteen eri järjestämistapoja on tarkasteltu kattavasti ja vertailtu systemaattisesti päätöksenteon tueksi. Selvitys muodostaa selkeän ja perustellun kokonaiskuvan eri vaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista.

Lahden kaupungin näkemyksen mukaan nykyinen bruttomalli on kokonaisuutena parhaiten Lahden seudulle soveltuva järjestämistapa. Malli mahdollistaa vahvan viranomaisohjauksen, mikä on keskeistä joukkoliikenteen palvelutason, hinnoittelun, asiakaskokemuksen sekä liikennejärjestelmän kokonaisuuden kehittämässä. Lisäksi bruttomalli tukee kaupungin strategisia tavoitteita, kuten kestävän liikkumisen edistämistä ja joukkoliikenteen käytön kasvua. Ottaen huomioon, että LSL toimii tällä hetkellä seudullisena viranomaisena koko Päijät-Hämeen maakunnan alueella, nykyisen mallin kehittäminen mahdollistaa koko seudullisella alueella joukkoliikenteen houkuttelevuuden lisäämisen ja kehittämisen.

Selvityksen perusteella bruttomallia on mahdollista kehittää edelleen muun muassa lisäämällä yhteistyötä liikennöitsijöiden kanssa, hyödyntämällä heidän osaamistaan nykyistä paremmin sekä kehittämällä kannustimia, sopimusmalleja ja laatutekijöitä. Näin voidaan parantaa kustannustehokkuutta ja palvelun laatua säilyttäen samalla julkisen toimijan ohjausrooli. Kokonaisuus pysyy kehitetyllä bruttomallilla tilaajan eli LSL:n hallinnassa.

Muiden tarkasteltujen järjestämistapojen osalta Lahden kaupunki toteaa, että ne eivät sovellu Lahden seudulle yhtä hyvin. Osittainen oma tuotanto lisäisi merkittävästi kaupungin taloudellisia vastuita ja riskejä ja markkinaehtoinen malli puolestaan heikentäisi todennäköisesti palvelutasoa sekä viranomaisen mahdollisuuksia ohjata joukkoliikennettä kokonaisuutena. Myös muut tarkastellut mallit sisältävät toteutukseen ja kustannuksiin liittyviä epävarmuuksia tai hallinnollisia haasteita.

Joukkoliikenteen tukeminen on välttämätön keino Lahden strategisten liikkumis- ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Kaupungin tavoitteena on, että vuoteen 2030 mennessä yli puolet matkoista tehdään kestäväillä kulkutavoilla, mikä edellyttää joukkoliikenteen kilpailukykyä suhteessa henkilöautoon. Riittävä rahoitustaso mahdollistaa kohtuullisen lippuhinnoittelun sekä riittävän palvelutason, joilla

lisätään matkustajamääriä, parannetaan saavutettavuutta ja vähennetään liikenteen päästöjä.

Joukkoliikenteen rahoittaminen parantaa liikennejärjestelmän tehokkuutta erityisesti kapasiteetin, sujuvuuden ja kustannustehokkuuden näkökulmista. Joukkoliikenne pystyy kuljettamaan suuria matkustajamääriä pienemmällä tilankäytöllä, mikä vähentää ruuhkia ja parantaa koko liikenneverkon toimivuutta. Lisäksi panostukset joukkoliikenteeseen tukevat toimivia matkaketjuja ja vähentävät tarvetta niin katu- kuin pysäköinti-investointeihin. Kun suurempi osa matkoista tehdään kestäväillä kulkutavoilla, helpottaa se myös heidän liikkumistansa, jotka todella tarvitsevat autoa henkilöiden tai tavaroiden kuljettamiseen.

Joukkoliikenteen tukeminen edistää sosiaalista kestävyyttä ja ehkäisee liikenneköyhyyttä. Kohtuuhintainen ja kattava joukkoliikenne mahdollistaa liikkumisen myös niille, joilla ei ole käytössään omaa autoa, ja pääsyn työpaikalle, kouluun ja asioimaan ympäri vuoden. Tämä vahvistaa yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja työmarkkinoiden toimivuutta. Joukkoliikenteen saavutettavuuden, esteettömyyden ja palvelutason kehittäminen on keskeinen osa kestävästä liikkumisesta, mukaan lukien koululaisten ja työmatkaliikkumisen edistäminen.

Joukkoliikenteen riittävä rahoittaminen vahvistaa myös kaupungin kilpailukykyä ja saavutettavuutta. Laadukas ja toimiva joukkoliikenne parantaa mm. keskustan saavutettavuutta sekä vähentää liikenteestä aiheutuvia haittoja. Joukkoliikenteen rahoitus luo edellytykset pitkäjänteiseen kehittämiseen, kuten palvelutason parantamiseen, matkaketjujen sujuvoittamiseen ja vähäpäästöiseen kalustoon siirtymiseen. Näin joukkoliikenteen tukeminen toimii investointina elinvoimaiseen, merkitykselliseen ja uudistuvaan Lahteen.

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 15.06.2026

Edellä esitetyin perustein Lahden kaupunki katsoo, että joukkoliikenteen järjestämistä tulee jatkaa nykyiseen bruttomalliin perustuen ja sitä suunnitelmallisesti kehittäen.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lausunto toimitetaan Lahden seudun joukkoliikennelautakunnalle